

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA

**CARTA EUROPEA DE SAS LIMBAS
REGIONALES O MINORITÀRIAS
IN LIMBA SARDA**

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA

Carta Europea de sas Limbas Regionales o Minoritàrias

Strasbourg, 5 de santandria de su 1992

Preàmbulu

Sos Istados membros de su Consìgiu de Europa firmatàrios de custa Carta,

Pigadu a cunsideru chi sa mira de su Consìgiu de Europa est de realizare un'unione prus istrinta intre sos membros suos, in particolare pro salvaguardare e promòvere sos ideales e sos printzìpios chi sunt patrimòniu comunu issoro;

Pigadu a cunsideru chi sa protetzione de sas limbas regionales o minoritàrias istòricas de s'Europa, de sas cales unas cantas arriscant cun su tempus de iscumpàrrere, contribuit a mantènnere e a isvilupare sa richesa e sas traditziones culturales de s'Europa;

Pigadu a cunsideru chi su deretu a praticare una limba regionale o minoritària in sa bida privada e pùblica constituit unu deretu imprescritibile, a manera cunforme a sos printzìpios cuntènnidos in su Patu internatzionale chi pertocat sos deretos tziviles e políticos de sas Natziones Unidas e in cunformidade a s'ispiritu de sa Conventzione de su Consìgiu de s'Europa pro sa salvaguàrdia de sos Deretos de s'Òmine e de sas Libertades fundamentales;

Postu in contu su traballu realizadu in su quadru de sa CSCE, e mescamente s'Atu finale de Helsinki de su 1975 e su documentu de sa Riunione de Copenhagen de su 1990;

Sutalineada sa balia de s'interculturalidade e de su plurilinguismu e pigadu a cunsideru chi sa protetzione e s'incoragimentu de sas limbas regionales o

minoritàrias non si diat dèpere fàghere a dannu de sas limbas ufitziales e de sa netzessidade de las imparare;

Sende coscientes de su fatu chi sa protezione e sa promotzione de sas limbas regionales o minoritàrias in sos paisos e regiones diferentes de Europa rapresentant unu contributu de importu pro fraigare un'Europa fundada subra sos printzìpios de sa democratzia e de sa diversidade culturale, in su quadru de sa soberania natzionale e de s'integridade territoriale;

Postas in contu sas conditziones ispetzificas e sas traditziones istòricas chi atenent a ogni regione de sos paisos de Europa,

Ant adduidu a su chi sighit:

Parte I - Disponimentos generales

Artìculu 1 - *Definitziones*

In cunforma a custa Carta:

a) cun s'expressada "limbas regionales o minoritàrias", s'indicant sas limbas:

i) praticadas a manera traditzionale in su territòriu de un'Istadu dae sos tzitadinos de custu Istadu chi costituunt unu grupu minore, in cantu a su nùmeru, de su restu de sa populatzione de s'Istadu, e

ii) diferentes dae sa/s limba/s ufiziale/s de custu Istadu;

custa espressada no includit nen sos dialetos de sa/s limba/s ufiziale/s de s'Istadu nen sas limbas de sos immigrados;

b) cun "territòriu in ue una limba regionale o minoritària est praticada" s'indicat s'àrea geogràfica in sa cale custa limba est su modu de s'expressare de unu

nùmeru de pessones chi giustificet s'adotzione de sas measuras diferentes de protetzione e promotzione prevididas dae custa Carta;

c) cun "limbas privas de territòriu" s'indicant sas limbas praticadas dae unos cantos tzitadinos de s'Istadu chi sunt diferentes dae sa/s limba/s praticada/s dae totu su restu de sa populazione de s'Istadu, ma chi, finas si sunt praticadas a manera traditzionale in su territòriu de s'Istadu, non podent èssere identificadas cun un'àrea geogràfica particolare de custu matessi.

Artìculu 2 - Impignos

1. Ogni Parte s'impignat a aplicare sos disponimentos de sa parte II a totu sas limbas regionales o minoritàrias praticadas in su territòriu suo e chi currispondent a sas definitziones de s'artìculu 1.

2. Pro su chi atenet a ogni limba indicada a su momentu de sa ratìfica, atzetazione o aprovu in cunforma a s'artìculu 3, ogni Parte s'impignat a aplicare unu mìnimu de trintachimbe paràgrafos o capoversos seberados intre sos disponimentos de sa parte III de custa Carta, de sos cales a su mancu tres seberados in ognunu de sos artìculos 8 e 12 e unu in ognunu de sos artìculos 9, 10, 11 e 13.

Artìculu 3 – Modalidades

1. Ogni Istadu cuntratante depet ispetzificare, in s'istumentu suo de ratìfica, atzetazione o aprovu, ogni limba regionale o minoritària, o ogni limba ufiziale prus pagu isparghinada in totu o in una parte de su territòriu suo, a sa cale s'aplicant sos paràgrafos seberados in cunformidade a su paràgrafu 2 de s'artìculu 2.

2. Ogni Parte podet, in cale si siat momentu imbeniente, notificare a su Segretàriu Generale chi issa atzetat sos òbligos chi derivant dae sos disponimentos de ogni àteru paràgrafu de sa Carta chi non fiat istadu ispetzificadu in s'istumentu de ratìfica, atzetazione o aprovu suo, o chi at a aplicare su paràgrafu 1 de custu artìculu a àteras limbas regionales o minoritàrias, o a àteras limbas ufiziales prus pagu isparghinadas in totu o in una parte de su territòriu issoro.

3. Sos impignos prevididos in su paràgrafu antepostu ant a èssere cunsiderados parte integrante de sa ratifica, atzetazione o aprovu e ant a tènnere sos matessi efetos dae sa data de sa notifica issoro.

Artìculu 4 -

Normas de protetzione esistenti

1. Perunu disponimentu de custa Carta podet èssere interpretadu comente limitativu o in dèroga a sos deretos garantidos dae sa Conventzione europea de sos Deretos de s'Òmine.

2. Sos disponimentos de custa Carta no ant a nòghere a sos disponimentos prus in favore chi règulant sa situatzione de sas limbas regionales o minoritàrias, o s'istatutu giurìdicu de sas persones chi appartenent a minorias, chi esistint giai in una Parte o sunt prevididos dae acordos internatzionales bilaterales o multilaterales ispetzìficos.

Artìculu 5 – Òbligos esistenti

Nudda in custa Carta at a pòdere implicare su deretu a printzipiare una cale si siat atividade o a acumprire una cale si siat atzione contra a sos fines de sa Carta de sas Natziones Unidas o a àteros òbligos de su deretu internatzionale, includidu su printzìpiu de sa soberania e de s'integritade territoriale de sos Istados.

Artìculu 6 - Informatzione

Sas Partes s'impignant a dare cara a tales chi sas autoridades, organizatziones e persones pertocadas siant informadas subra sos deretos e doveres apostivigados dae custa Carta.

Parte II - Obietivos e printzìpios persighidos in cunformidade a su paràgrafu 1 de s'articulu 2

Artìculu 7 - Obietivos e printzìpios

1. In matèria de limbas regionales o minoritàrias, in sos territòrios in ue custas limbas sunt praticadas e segundu sa situatzione de ogni limba, sas Partes fundant sa politica, sa legislatzione e sa pràtica issoro subra sos obietivos e printzìpios chi s'ghint:

- a)** su reconnoschimentu de sas limbas regionales o minoritàrias comente espressada de sa richesa culturale;
- b)** su respetu de s'àrea geogràfica de ogni limba regionale o minoritària, faghende a manera chi sas divisiones amministrativas noas o chi giai esistint non costituant un'impèigu a sa promotzione de custa limba regionale o minoritària;
- c)** sa netzessidade de un'atzione forte de promotzione de sas limbas regionales o minoritàrias cun su fine de las salvaguardare;
- d)** sa fatzilitatzione e/o s'incoragimentu a s'impreu orale e iscritu de sas limbas regionales o minoritàrias in sa bida pùblica e in sa bida privada;
- e)** su mantenimentu e s'isvilupu de sas relatziones, in sos setores pertocados dae custa Carta, intre sos grupos chi pràticant una limba regionale o minoritària e àteros grupos de su matessi Istadu chi faeddant una limba praticada in una forma che pare o sìmile, gasi comente s'istitutzione de relatziones culturales cun àteros grupos de s'Istadu chi pràticant limbas diferentes;
- f)** su pònnere a disponimentu formas e mèdios adeguados de insegnamentu e de istùdiu de sas limbas regionales o minoritàrias a totu sos livellos apropiados;
- g)** su pònnere a disponimentu mèdios chi permitant a sos chi non faeddant una limba regionale o minoritària, chi bivent in s'àrea in ue custa limba est praticada, de l'imparare si lu disìgiant;
- h)** sa promotzione de sos istùdios e de sa chirca subra sas limbas regionales o minoritàrias in sas universidades o in istitutos ecuivalentes;
- i)** sa promotzione de formas apropiadas de cuncàmbias transnatzionales, in sos setores prevididos dae custa Carta, pro sas limbas regionales o minoritàrias praticadas in una forma che pare o sìmile in duos o prus Istados.

2. Sas Partes s'impignant a eliminare, si no l'ant galu fatu, ogni diferèntzia, esclusione, restrizione o preferèntzia non giustificadas chi pertocant s'impreu de una limba regionale o minoritària e chi tenent comente mira de disanimare o de minetzare su mantenimentu e s'isvilupu de cussa limba. S'adozione de mesuras ispetziales in favore de sas limbas regionales o minoritàrias, destinadas a promòvere sa paridade intre sos locutores de custas limbas e su restu de sa populatzione o chi punnant a pigare in cunsideru sas situatziones particulares issoro, no est cunsiderada comente un'atu de discriminatzione contra a sos locutores de sas limbas prus difusas.
3. Sas Partes s'impignant a promòvere, pro mèdiu de mesuras apropiadas, sa cumprensione a pare intre totu sos grupos linguìsticos de su paisu, in particolare faghende a manera chi su respetu, sa cumprensione e sa tolleràntzia pro sas limbas regionales o minoritàrias siant intre sos obietivos de s'educatzione e formatzione dadas in su paisu issoro, e a incoragire sos mèdios de comunicatzione de massa a persighire su matessi obietivu.
4. Definende sa política issoro in matèria de sas limbas regionales o minoritàrias, sas Partes s'impignant a pigare in cunsideru sos bisòngios e sos disìgios espressados dae sos grupos chi pràticant custas limbas. Issas sunt incoragidas a creare, si est netzessàriu, òrganos incarrigados de cussigiare sas autoridades subra totu sas chistiones chi atenent a sas limbas regionales o minoritàrias.
5. Sas partes s'impignant a aplicare, *mutatis mutandis*, sos printzìpios elencados in sos paràgrafos, dae 1 a 4 mentovados, a sas limbas privas de territòriu. Sende gasi, in su casu de custas limbas, sa natura e s'importàntzia de sas mesuras de adotare pro dare efetu a custa Carta ant a èssere determinadas in manera flessibile, pighende in cunsideru sos bisòngios e sos disìgios e respetende sas traditziones e sas caraterísticas de sos grupos chi pràticant sas limbas cunsideradas.

Parte III - Mesuras chi punnant a promòvere s'impreu de sas limbas regionales o minoritàrias in sa bida pùblica, de adotare in cunformidade a sos impignos sutascritos in virtude de su paràgrafu 2 de s'articulu 2

Artìculu 8 - Insegnamentu

1. In matèria de insegnamentu, sas Partes s'impignant, pro su chi pertocat su territòriu in ue custas limbas sunt praticadas, segundu sa situatzione de ognuna de custas limbas e sena pregiudìtziu pro s'insegnamentu de sa/s limba/s ufiziale/s de s'Istadu:

a) i) a assegurare s'educatzione prescolare in sas limbas regionales o minoritàrias interessadas; o

ii) a assegurare chi una parte sustanziale de s'educatzione prescolare siat fata in sas limbas regionales o minoritàrias interessadas o

iii) a aplicare una de sas mesuras prevididas in sos capoversos i) e ii) subbranumenados a su mancu a sos alumnos de sas famìlias chi lu disìgiant e cando su nùmeru de sos cales est giuigadu bastante; o puru

iv) si sos poderes pùblicos non tenent cumpetèntzia direta in su campu de s'educatzione prescolare, a favorèssere e/o a incoragire s'aplicatzione de sas mesuras de sas cales a sos capoversos dae i) a iii) subbranumenados;

b) i) a assegurare s'insegnamentu primàriu in sas limbas regionales o minoritàrias interessadas; o

ii) a assegurare chi una parte de importu de s'insegnamentu primàriu siat in sas limbas regionales o minoritàrias interessadas; o

iii) a providire, in su quadru de s'educatzione primària, chi s'insegnamentu de sas limbas regionales o minoritàrias interessadas siat parte integrante de su curriculum; o

iv) a aplicare una de sas mesuras de sas cales a sos capoversos dae i) a iii) subbranumenados a su mancu a sos alumnos de sas famìlias chi lu disìgiant e cando su nùmeru de sos cales siat giuigadu bastante;

c) i) a assegurare s'insegnamentu secundàriu in sas limbas regionales o minoritàrias pertocadas; o

ii) a assegurare chi una parte de importu de s'insegnamentu secundàriu siat in sas limbas regionales o minoritàrias; o

iii) a providire, in su quadru de s'educatzione secundària, s'insegnamentu de sas limbas regionales o minoritàrias comente parte integrante de su curriculum; o

iv) a aplicare una de sas mesuras de sas cales a sos capoversos dae i) a iii) subbranumenados a su mancu a sos alumnos chi lu disìgiant - o, a s'ocurrèntzia, cando sas famìlias lu disìgiant chi siant in nùmeru giuigadu bastante;

d) i) a assegurare un'insegnamentu tècnicu e professionale in sas limbas regionales o minoritàrias interessadas; o

ii) a assegurare chi una parte de importu de s'insegnamentu tècnicu e professionale siat in sas limbas regionales o minoritàrias interessadas; o

iii) a providire, in su cuadru de s'educatzione tècnica e professionale, s'insegnamentu de sas limbas regionales o minoritàrias interessadas comente parte integrante de su curriculum; o

iv) a aplicare una de sas medidas de sas cales a sos capoversos dae i) a iii) subbranmenados a su mancu a sos dischentes chi lu disìgiant - o, a s'ocurrèntzia, cando sas famìlias lu disìgiant chi siant in nùmeru giuigadu bastante;

e) i) a providire un'insegnamentu universitàriu e àteras formas de insegnamentu superiore in sas limbas regionales o minoritàrias; o

ii) a providire s'istùdiu de custas limbas, comente disciplinas de s'insegnamentu universitàriu e superiore; o

iii) si, pro more de su ruolu de s'Istadu cara a sos istitutos de insegnamentu superiore, sos capoversos i) e ii) non podent èssere aplicados, a incoragire e/o a autorizare s'istitutzione de un'insegnamentu universitàriu o de àteras formas de insegnamentu superiore in sas limbas regionales o minoritàrias, o de mèdios chi permitant de istudiare custas limbas in s'universidade o in àteros istitutos de insegnamentu superiore;

f) i) a adotare disponimentos pro assegurare cursos de educatzione pro adultos o de educatzione permanente pro su prus o de su totu in sas limbas regionales o minoritàrias; o

ii) a propònnere custas limbas comente disciplinas de s'educatzione de sos adultos o de educatzione permanente; o

iii) si sos poderes pùblicos non tenent cumpetèntzia direta in su campu de s'educatzione de sos adultos, a favorèssere e/o a incoragire s'insegnamentu de custas limbas in su cuadru de s'educatzione de sos adultos e de s'educatzione permanente;

g) a adotare disponimentos pro assegurare s'insegnamentu de s'istòria e de sa cultura de sas cales sa limba regionale o minoritària est espressada;

h) a assegurare sa formatzione iniziale e permanente de sos insegnantes netzessària a s'aplicatzione de sos paràgrafos dae a) a g) atzetados dae sa Parte;

i) a creare unu o prus òrganos de controllu incarrigados de s'istituire sas medidas adotadas e sos megioros realizados in s'istitutzione o s'isvilupu de s'insegnamentu de sas limbas regionales o minoritàrias, e a redatzionare subra custos puntos relatas periòdicas chi ant a èssere comunicadas a manera pùblica.

2. In matèria de insegnamentu e pro su chi pertocat sos territòrios diferentes dae cuddos in ue sas limbas regionales o minoritàrias sunt praticadas a manera

tradizionale, sas Partes s'impignant a autorizare, a incoragire o a pònnere in òpera, si su nùmeru de sos locutores de una limba regionale o minoritària lu giustificat, s'insegnamentu in sa o de sa limba regionale o minoritària a sos livellos pretzisos de s'insegnamentu.

Artìculu 9 - Giustìtzia

1. Sas Partes s'impignant, pro su chi atenet a sas tzircoscritziones de sas autoridades giuditziàrias in ue tenet sa residèntzia unu nùmeru de pessones chi pràticant sas limbas regionales o minoritàrias chi giustìfichet sas measuras ispetzificadas inoghe a pustis, segundu sa situatzione de ognuna de custas limbas e bastis chi s'impreu de sas possibilidades dadas dae custu paràgrafu non siat cunsideradu dae su giùighe comente un'impedimentu a s'amministratzione curreta de sa giustìtzia:

a) in sas protzeduras penales:

i) a previdire chi sos òrganos prepostos a giugare, a dimanda de una de sas partes, acumprant sa protzedura in sas limbas regionales o minoritàrias; e/o

ii) a garantire a s'imputadu su deretu de s'expressare in sa limba regionale o minoritària sua; e/o

iii) a previdire chi sas rechestas e sas provas, iscritas o orales, non siant cunsideradas comente non retzìvìbiles petzi ca sunt formuladas in una limba regionale o minoritària; e/o

iv) a redatzionare in custas limbas regionales o minoritàrias, a segus de sa dimanda, sos atos ligados a una protzedura giuditziària,

si est netzessàriu pro mèdiu de intèrpretes e tradutziones chi non cumportent gastos in prus pro sos interessados:

b) in sas protzeduras tziviles:

i) a previdire chi sas giurisditziones, a segus de sa dimanda de una de sas partes, acumprant sa protzedura in sas limbas regionales o minoritàrias; e/o

ii) a permìtere, cando una parte in unu pletu depet cumpàrrere de pessone in dae in antis a unu tribunale, chi issa s'expresset in sa limba regionale o minoritària sua sena pro custu tènere gastos in prus; e/o

iii) a permìtere sa presentatzione de documentos e de provas in sas limbas regionales o minoritàrias,

si est netzessàriu pro mèdiu de intèrpretes e a tradutziones;

c) in sas protzeduras in dae in antis a sos tribunales cumpetentes in matèria amministrativa:

i) a providire chi sos tribunales a segus de sa dimanda de una de sas partes, acumprant sa protzedura in sas limbas regionales o minoritàrias; e/o

ii) a permitere, cando una parte in unu pletu depet cumpàrrere de persone in dae in antis a unu tribunale, chi issa s'espresset in sa limba regionale o minoritària sua sena pro custu tènneru gastos in prus; e/o

iii) a permitere sa presentazione de documentos e de provas in sas limbas regionales o minoritàrias,

si est netzessàriu pro mèdiu de intèrpretes e de tradutziones;

d) a adotare mesuras a tales chi s'aplicazione de sos capoversos i e iii de sos paràgrafos b) e c) subra mentovados e s'impreu dàbile de intèrpretes e de tradutziones non cumportent gastos in prus pro sos interessados.

2. Sas Partes s'impignant:

a) a non negare sa valididade de sos atos giurìdicos apostivados in s'Istadu petzi ca sunt redatzionados in una limba regionale o minoritària; o

b) a non negare sa valididade, intre sas Partes, de sos atos giurìdicos apostivados in s'Istadu petzi ca sunt redatzionados in una limba regionale o minoritària, e a providire chi ant a èssere oponìbiles a sos tertzos interessados non locutores (chi non faeddant) de custas limbas, a cundizione chi su contenu de s'atu siat fatu a connòschere a issos dae chie lu faghet bàlere; o

c) a non refudare sa valididade, intre sas Partes, de sos atos giurìdicos apostivados in s'Istadu petzi ca sunt redatzionados in una limba regionale o minoritària.

3. Sas Partes s'impignant a dare atzessibilidade, in sas limbas regionales o minoritàrias, a sos testos legislativos natzionales prus importantes e a sos chi pertocant a manera particolare sos utentes de custas limbas, si no est chi custos testos siant giai disponìbiles in àtera forma.

Artìculu 10 - *Autoridades amministrativas e servìtzios pùblicos*

1. In sas tzircoscritziones de sas autoridades amministrativas de s'Istadu in ue tenet sa residèntzia unu nùmeru de locutores de sas limbas regionales o

minoritàrias chi giustifichet sas mesuras chi sighint e segundu sa situatzione de ogni limba, sas Partes s'impignant, in sa misura in ue custu siat a manera achistiada possibile:

a) i) a dare cara a tales chi custas autoridades amministrativas impreent sas limbas regionales o minoritàrias; o

ii) a dare cara a tales chi sos ufiziales pùblicos issoro chi sunt in cuntatu cun su pùbliku impreent sas limbas regionales o minoritàrias in sas relatziones cun sas persones chi s'indirizant a issos in custas limbas; o

iii) a dare cara a tales chi sos locutores de sas limbas regionales o minoritàrias potzant presentare dimandas orales o iscritas e retzire una risposta in custas limbas; o

iv) a dare cara a tales chi sos locutores de sas limbas regionales o minoritàrias potzant presentare dimandas orales o iscritas in custas limbas; o

v) a dare cara a tales chi sos locutores de sas limbas regionales o minoritàrias potzant presentare a manera vàlida unu documentu redatzionadu in custas limbas,

b) a pònner a disponimentu mòdulos e testos amministrativos de impreu fitianu pro sa populatzione in sas limbas regionales o minoritàrias o in versiones bilìngues:

c) a permìtere a sas autoridades amministrativas de redatzionare documentos in una limba regionale o minoritària.

2. Pro su chi atenet a sas autoridades locales e regionales de sos territòrios in ue tenet sa residèntzia unu nùmeru de locutores de sas limbas regionales o minoritàrias chi giustifichet sas mesuras chi sighint, sas Partes s'impignant a permìtere e/o a incoragire:

a) s'impreu de sas limbas regionales o minoritàrias in su cuadru de s'amministratzione regionale o locale;

b) sa possibilidade pro sos locutores de sas limbas regionales o minoritàrias de presentare dimandas orales o iscritas in custas limbas;

c) sa publicatzione dae parte de sas istituzziones regionales de testos ufiziales chi ant emìtidu issas finas in sas limbas regionales o minoritàrias;

d) sa publicatzione dae parte de sas istituzziones locales de sos testos ufiziales issoro finas in sas limbas regionales o minoritàrias;

e) s'impreu dae parte de sas istituzziones regionales de sas limbas regionales o minoritàrias in sas dibatas de sas assembleas issoro, sena nche escludire, gasi, s'impreu de sa/s limba/s ufiziale/s de s'Istadu;

f) s'impreu dae parte de sas istitutziones locales de sas limbas regionales o minoritàrias in sas dibatas de sas assembleas issoro, sena escludire s'impreu de sa/s limba/s ufiziale/s de s'Istadu;

g) s'impreu o s'adotzione, a s'occurrèntzia, paris cun sa denominatzione in sa/s limba/s ufiziale/s, de sas formas traditzionales e curretas de sa toponomàstica in sas limbas regionales o minoritàrias.

3. Pro su chi atenet a sos servìtzios pùblicos assicurados dae sas autoridades amministrativas o dae àteras pessones chi òperant pro contu de custas, sas Partes cuntratantes s'impignant, in su territòriu in ue sas limbas regionales e minoritàrias sunt praticadas, segundu sa situatzione de ogni limba e in sa mesura in ue custu siat possìbile a manera achistiada:

a) a dare cara a tales chi sas limbas regionales o minoritàrias siant impreadas in occasione de s'acumprimentu de su servìtziu; o

b) a permitere a sos locutores de sas limbas regionales o minoritàrias de formulare una dimanda e de retzire una risposta in custas limbas; o

c) a permitere a sos locutores de limbas regionales o minoritàrias de formulare una dimanda in custas limbas.

4. Cun su fine de aplicare sos disponimentos de sos paràgrafos 1, 2 e 3 chi issas ant atzetadu, sas Partes s'impignant a pigare una o prus de sas mesuras chi sighint:

a) sa tradutzione o s'impreu de intèrpretes a manera dàbile rechestos;

b) su reclutamentu e, a s'occurrèntzia, sa formatzione de funtzionàrios e de àteros impiegados pùblicos in nùmeru bastante;

c) s'atzetatzione, pro cantu possìbile, de sas dimandas de sos impiegados pùblicos chi conoschent una limba regionale o minoritària e chi disìgiant èssere assignados in su territòriu in ue custa limba est praticada.

5. Sas Partes s'impignant a permitere, a segus de sa dimanda de sos interessados, s'impreu o s'adotzione de patronìnicos in sas limbas regionales o minoritàrias.

Artìculu 11 – Mèdios de comunicatzione massivos

1. Sas Partes s'impignant, pro sos locutores de sas limbas regionales o minoritàrias, in sos territòrios in ue custas limbas sunt praticadas, segundu sa situatzione de ogni limba, in sa mesura in sa cale sas autoridades pùblicas tèngiant, in manera direta o non direta, cumpetèntzia, poderes o unu ruolu in custu

campu, respetende sos printzìpios de indipendèntzia e de autonomia de sos mèdios de comunicatzione:

a) in sa mesura in sa cale sa ràdio e sa televisione tenent una funtzione de servìtziu pùblicu:

i) a assegurare sa creatzione a su mancu de un'emittente radiofònica e de unu canale televisivu in sas limbas regionales o minoritàrias, o

ii) a incoragire e/o fatzilitare sa creatzione a su mancu de un'emittente radiofònica e de unu canale televisivu in sas limbas regionales o minoritàrias; o

iii) a adotare sos disponimentos apropiados a manera chi sos entes radiotelevisivos programment trasmissiones in sas limbas regionales o minoritàrias;

b) i) a incoragire e/o fatzilitare sa creatzione nessi de un'emittente radiofònica in sas limbas regionales o minoritàrias; o

ii) a incoragire e/o fatzilitare sa trasmissione de programmas radiofònicos in sas limbas regionales o minoritàrias, a manera regolare;

c) i) a incoragire e/o fatzilitare sa creatzione nessi de unu canale televisivu in sas limbas regionales o minoritàrias; o

ii) a incoragire e/o fatzilitare sa trasmissione de programmas televisivos in sas limbas regionales o minoritàrias, a manera regolare; o

d) a incoragire e/o fatzilitare sa produtzione e sa trasmissione de òperas àudio e audiovisivas in sas limbas regionales o minoritàrias; o

e) i) a incoragire e/o fatzilitare sa creatzione e/o su mantenimentu nessi de un'òrganu de imprenta in sas limbas regionales o minoritàrias; o

ii) a incoragire e/o fatzilitare sa publicatzione, in manera regolare, de artìculos de imprenta in sas limbas regionales o minoritàrias; o

f) i) a pagare sos gastos suplementares de sos mèdios de comunicatzione chi imprent sas limbas regionales o minoritàrias, cando sa lege previdit un'assistèntzia finantziària, in generale, pro sos mèdios massivos, o

ii) a aplicare sas mesuras esistenti de assistèntzia finantziària finas a sas produzioni audiovisivas in sas limbas regionales o minoritàrias;

g) a sustènnere sa formatzione de giornalisti e de àteru personale de sos mèdios massivos imprende sas limbas regionales o minoritàrias.

2. Sas Partes s'impignant a garantire sa libertade de retzire a manera direta sas trasmissiones radiofònicas e televisivas de sos paisos serentes in una limba praticada in forma che pare o sìmile a una limba regionale o minoritària, e a non

s'opònnere pro chi si torrent a trasmìtere programmas radiofònicos e televisivos de sos paisos serentes in custa limba. Issas in prus s'impignant a dare cara pro chi peruna restrizione a sa libertade de espressione e a sa tzirculazione libera de s'informatzione in una limba praticada in forma che pare o sìmile a sa de una limba regionale o minoritària siat imposta a s'imprenta iscrita. S'esertzìtiu de sas libertades mentovadas in subra, chi cumportant doveres e responsabilidades, podet èssere sugetu a unas cantas formalidades, cunditzione, restrizione o sanziones prevididas dae sa lege, chi costituint sas medidas netzessàrias, in una sotziedade democràtica, a sa siguràntzia natzionale, a s'integritade territoriale o a sa siguràntzia pùblica, a sa defensa de s'òrdine e a sa preventzione de su crìmine a sa protetzione de sa salute o de sa morale, a sa protetzione de sa nùmena e de sos deretos de sos àteros, pro impedire s'isparghinadura de informatziones cunfiantzosas o pro garantire s'autoridade e s'impartzialidade de su podere giuditziàriu.

3. Sas Partes s'impignant a dare cara a tales chi sos interessos de sos locutores de limbas regionales o minoritàrias siant rapresentados o pigados in cunsideru in su quadru de sas istruturas creadas a manera dàbile in cunformidade a sa lege e chi tenent s'incàrrigu de garantire sa libertade e sa pluralidade de sos mèdias.

Artìculu 12 - Atividades e infrastruturas culturales

1. In matèria de atividades e infrastruturas culturales - in particulare de bibliotecas, videotecas, tzentros culturales, museos, archivos, acadèmias, teatros e tzìnemas, gasi comente de traballos literàrios e de produtzione tzinematogràfica, de espressada culturale popolare, de festivals, de indùstrias culturales, chi incluand in particulare s'impreu de sas tecnologias noas - sas Partes s'impignant, pro su chi atenet a su territòriu in ue custas limbas sunt praticadas e in sa misura in sa cale sas autoridades pùblicas tenent cumpetèntzia, poderes o unu ruolu in custu campu:

a) a incoragire s'espressada e sas iniziativas de sas limbas regionales o minoritàrias e a favorèssere sos mèdios de atzessu diferentes a sas òperas produidas in custas limbas;

b) a favorèssere sos mèdios de atzessu diferentes in àteras limbas a sas òperas produidas in sas limbas regionales o minoritàrias, agiudende e isvilupende sas atividades de tradutzione, dopiàgiu, post-sincronizatzione e suta-titulatzione;

c) a favorèssere s'atzessu in sas limbas regionales o minoritàrias a òperas produidas in àteras limbas, agiudende e isvilupende sas atividades de tradutzione, dopiàgiu, post-sincronizatzione e suta-titulatzione;

- d)** a dare cara a tales chi sos organismos incarrigados de printzipiare o de sustènnere formas diferentes de atividades culturales incluant in mesura adeguada sa connoschèntzia e sa pràtica de sas limbas e de sas culturas regionales o minoritàrias in sas atividades de sas cales s'òcupant o chi sustentent;
 - e)** a favorèssere chi si pòngiant a disponimentu organismos incarrigados de printzipiare o de sustènnere atividades culturales de personale chi siat mere seguru de sa limba regionale o minoritària, in prus a sa/s limba/s de su restu de sa populatzione;
 - f)** a favorèssere sa partetzipatzione direta, pro su chi pertocat a sas infrastruturas e a sos programmas de sas atividades culturales, de rapresentantes de sos locutores de sa limba regionale o minoritària;
 - g)** a incoragire e/o fatzilitare sa creatzione de unu o prus organismos incarrigados de collire, archiviare e de presentare o publicare sas òperas produidas in sas limbas regionales o minoritàrias;
 - h)** a s'occurrèntzia, a creare e/o promòvere e finantziare servìtzios de tradutzione e de chirca terminològica, in particolare cun su fine de mantènnere e isvilupare in ogni limba regionale o minoritària una terminologia amministrativa, cummertziale, econòmica, sotziale, tecnològica o giuridica adeguada.
- 2.** Pro su chi pertocat a sos territòrios diferentes dae cussos in ue sas limbas regionales o minoritàrias sunt, a manera traditzionale, impreadas, sas Partes s'impignant a autorizare, incoragire e/o previdire, si su nùmeru de sos locutores de una limba regionale o minoritària lu giustifichet, atividades o infrastruturas culturales adeguadas, in cunformidade a su paràgrafu antepostu.
- 3.** Sas Partes s'impignant, in sa política culturale issoro foras dae sas làcanas istatales, a carculare su giustu sas limbas regionales o minoritàrias e sa cultura chi issas espressant.

Articulu 13 - *Bida econòmica e sotziale*

- 1.** Pro su chi atenet a sas atividades econòmicas e sotziales, sas Partes s'impignant, in totu su paisu:
- a)** a escludire dae sa legislatzione issoro cale si siat disponimentu chi proibat o limitet sena resones giustificàbiles s'impreu de sas limbas regionales o minoritàrias in sos documentos chi pertocant sa bida econòmica o sotziale e in manera particolare in sos cuntratos de traballu e in sos documentos tècnicos comente sas istrutziones pro s'usu de prodotos o de impiantios;

b) a proibire s'inserta, in sos regulamentos internos de sas impresas e in sos atos privados, de clàusolas chi escluant o limitent s'impreu de sas limbas regionales o minoritàrias, a su nessi intre sos locutores de sa matessi limba;

c) a s'opònere a sas pràticas chi punnant a disanimare s'impreu de sas limbas regionales o minoritàrias in su quadru de sas atividades econòmicas o sotziales;

d) a fatzilitare e/o incoragire cun mèdios diferentes dae cussos de sos cales a sos capoversos subra mentovados s'impreu de sas limbas regionales o minoritàrias.

2. In matèria de atividades econòmicas e sotziales, sas Partes s'impignant, in sa misura in sa cale sas autoridades pùblicas tèngiant cumpetèntzia, in su territòriu in ue sas limbas regionales o minoritàrias sunt praticadas e in sa misura in sa cale custu siat a manera achistiada possìbile:

a) a definire, pro mèdiu de regulamentatziones finantziàrias e bancàrias issoro, sas modalidades chi permitant, in cunditiones cumpatibiles cun sas pràticas cummertziales, s'impreu de sas limbas regionales o minoritàrias in sa redatzione de òrdines de pagamentu (assinno, trata, etc.) o de àteros documentos finantziàrios o, a s'occurrèntzia, a dare cara a tales chi custu protzessu siat atuadu;

b) in sos setores econòmicos e sotziales chi a manera diretta dependent dae su controllu issoro (setore pùblichu), a realizare atziones chi promovant s'impreu de sas limbas regionales o minoritàrias;

c) a dare cara a tales chi sas infrastruturas sotziales comente a sos ospidales, domos de pasu e ricòveros diant sa possibilidade de retzire e de curare in sa limba issoro sos locutores de una limba regionale o minoritària chi bisòngiant de curas pro motivos de salute, de edade o pro àteras resones;

d) a dare cara, cun sas modalidades adeguadas, a manera chi sas istruziones de seguràntzia siant redatzionadas finas in sas limbas regionales o minoritàrias;

e) a fàghere atzessibiles in sas limbas regionales o minoritàrias sas informatziones frunidas dae sas autoridades cumpetentes chi pertocant a sos deretos de sos consumidores.

Artìculu 14 - *Iscàmbios transfrontalieros*

Sas Partes s'impignant:

a) a aplicare sos acordos bilaterales e multilaterales esistenti chi las ligant a sos Istados in ue est praticada sa matessi limba in forma che pare o sìmile, o a chircare de los concuire si est netzessàriu, a manera de favorèssere sos cuntatos

intre sos locutores de sa matessi limba in sos Istados interessados, in sos campos de sa cultura, de s'insegnamentu, de s'informatzione, de sa formatzione professionale e de s'educatzione permanente;

b) in s'interessu de sas limbas regionales o minoritàrias a fatzilicare e/o promòvere sa cooperatzione transfrontaliera, in particolare intre sos entes regionales o locales de sos territòrios in ue sa matessi limba est praticada in forma che pare o sìmile.

Parte IV - Applicatzione de sa Carta

Artìculu 15 - Raportos periòdicos

1. Sas Partes ant a presentare a manera periòdica a su Segretàriu Generale de su Consìgiu de Europa, in una forma chi at a èssere determinada dae su Consìgiu de sos Ministros, unu raportu subra de sa polìtica sghida in cunformidade a sa Parte II de custa Carta, e subra sas mesuras adotadas in aplicatzione de sos disponimentos de sa Parte III chi issas ant atzetadu. Su primu raportu depet èssere presentadu s'annu imbeniente a s'intrada in vigèntzia de sa Carta pro sa Parte interessada, sos àteros raportos a distàntzia de tres annos a pustis de su primu raportu.

2. Sas Partes ant a ufizializare sos raportos issoro.

Artìculu 16 - Esàmene de sos raportos

1. Sos raportos presentados a su Segretàriu Generale de su Consìgiu de Europa in aplicatzione de s'artìculu 15 ant a èssere esaminados dae unu comitadu de espertos costituitu in cunformidade a s'artìculu 17.

2. Organismos e sòtzios costituitos a manera legale in una Parte ant a pòdere fàghere a connòschere a su comitadu de espertos sas chistiones relativas a sos impignos leados dae custa Parte in virtude de sa Parte III de custa Carta. A pustis de àere intesu sa parte interessada, su comitadu de espertos at a pòdere tènnere in cunsideru custas informatziones aparitzende su raportu de su cale a su

paràgrafu 3 de custu articulu. Custos organismos o sòtzios ant a pòdere in prus presentare decraratziones relativas a sa politica sighida dae una Parte, in cunformidade a sa Parte II.

3. In base a sos raportos de sos cales su paràgrafu 1 e a sas informatziones de sas cales a su paràgrafu 2, su comitadu de espertos at a ammaniare unu raportu pro su Comitadu de sos Ministros. Custu raportu at a èssere acumpangiadu dae sas osservatziones chi sas Partes ant a èssere invitadas a formulare e at a pòdere èssere ufitzializadu dae su Comitadu de sos Ministros

4. Su raportu de su cale a su paràgrafu 3 at a cuntènnere in particolare sas propostas de su comitadu de espertos a su Comitadu de sos Ministros pro s'ammaniada, de annotos dàbiles de custu ùrtimu a una o prus Partes.

5. Su Segretàriu Generale de su Consìgiu de Europa at a fàghere unu raportu biennale pretzisu a s'Assemblea parlamentare subra s'aplicatzione de sa Carta.

Articulu 17 - Comitadu de espertos

1. Su comitadu de espertos at a èssere cumpostu dae unu membru pro ogni Parte, designadu dae su Comitadu de sos Ministros in base a una lista de pessones de integridade morale manna e de cumpetèntzia reconnota in sas matèrias tratadas dae sa Carta, chi ant a èssere propostas dae sa Parte interessada.

2. Sos membros de su comitadu ant a èssere numenados pro unu periodu de ses annos e su mandadu issoro s'at a pòdere rennoare. Si unu membru non podet acabare su mandadu suo, at a èssere sostituidu in cunformidade a sa protzedura previdida in su paràgrafu 1, e su membru nominadu in logu suo at a acabare su mandadu de su predetessore.

3. Su comitadu de espertos at a adotare unu regulamentu internu suo. Sa segreteria sua at a èssere assegurada dae su Segretàriu Generale de su Consìgiu de Europa.

Parte V - Disponimentos finales

Artìculu 18

Custa Carta est aberta a sa firma de sos Istados membros de su Consìgiu de Europa. Custa at a èssere sutaposta a ratifica, atzetazione o aprovu. Sos istrumentos de ratifica, atzetazione o aprovu ant a èssere depositados dae su Segretàriu Generale de su Consìgiu de Europa.

Artìculu 19

1. Custa Carta at a intrare in vigèntzia sa prima die de su mese imbeniente a s'iscadèntzia de unu perìodu de tres meses a pustis de sa data in sa cale chimbe Istados membros de su Consìgiu de Europa ant a àere espressadu su cunsensu issoro a èssere vincolados dae sa Carta in cunformidade a sos disponimentos de s'artìculu 18.
2. Pro ogni Istadu membru chi at a esprimere a pustis su cunsensu suo a èssere ligadu dae sa Carta, custa at a intrare in vigèntzia dae sa prima die de su mese chi sighit a s'iscadèntzia de unu perìodu de tres meses a pustis de sa data de su depòsitu de s'istrumentu de ratifica, atzetazione o aprovu.

Artìculu 20

1. A pustis de s'intrada in vigèntzia de custa Carta, su Comitadu de sos Ministros de su Consìgiu de Europa at a pòdere invitare cale si siat Istadu chi non siat membru de su Consìgiu de Europa a aderire a sa Carta.
2. Pro ogni Istadu chi aderit, sa Carta at a intrare in vigèntzia dae sa prima die de su mese imbeniente a s'iscadèntzia de unu perìodu de tres meses a pustis de sa data de depòsitu de s'istrumentu de adesione dae su Segretàriu Generale de su Consìgiu de Europa.

Artìculu 21

1. Ogni Istadu podet a su momentu de sa firma o de su depòsitu de s'istrumentu de ratifica, de atzetazione, de aprovu o de adesione suo, formulare una o prus reservas a sos paràgrafos dae 2 a 5 de s'artìculu 7 de custa Carta. Non s'amitet peruna àtera riserva.
2. Ogni Istadu cuntratante chi at formuladu una riserva in virtude de su paràgrafu antepostu la podet retirare de su totu o in parte indirizende una notifica a su Segretàriu Generale de su Consìgiu de Europa. Su retiru at a tènnere efetu dae sa data de retzida de sa notifica dae su Segretàriu Generale.

Artìculu 22

1. Ogni Parte podet, in cale si siat momentu, denunziare custa Carta indirizende una notifica a su Segretàriu Generale de su Consìgiu de Europa.
2. Sa denùntzia at a tènnere efetu sa prima die de su mese chi sighit s'iscadèntzia de unu periodu de ses meses a pustis de sa data de retzida de sa notifica dae su Segretàriu Generale.

Artìculu 23

Su Segretàriu Generale de su Consìgiu de Europa at a notificare a sos Istados membros de su Consìgiu e a ogni Istadu chi apat aderidu a custa Carta:

- a) ogni firma;
- b) su depòsitu de ogni istrumentu de ratifica, de atzetazione, de aprovu o de adesione;
- c) ogni data de intrada in vigèntzia de custa Carta in cunformidade a sos artìculos suos 19 e 20;
- d) ogni notifica retzida in aplicazione de sos disponimentos de s'artìculu 3, paràgrafu 2;
- e) ogni àteru atu, notifica o comunicatzione chi atenet a custa Carta.

In fide de custu, sos sutascritos, autorizados a manera pretzisa pro custu fine, ant firmadu sa Carta presente.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA

Fatu in Strasbourg, su 5 de santandria de su 1992, in frantzesu e in inglesu, sos duos testos faghent fide a sa matessi manera, petzi in un'esemplare chi at a èssere depositadu in sos archìvios de su Consìgiu de Europa. Su Segretàriu Generale de su Consìgiu de Europa nd'at a trasmìtere còpia cunforma tzertificada a ogni Istadu membru de su Consìgiu de Europa e a ogni Istadu invitadu a aderire a custa Carta.